

خلاصه مدیریتی (اقتصاد مواد مخدر، یک نگرش پویای سیستمی)

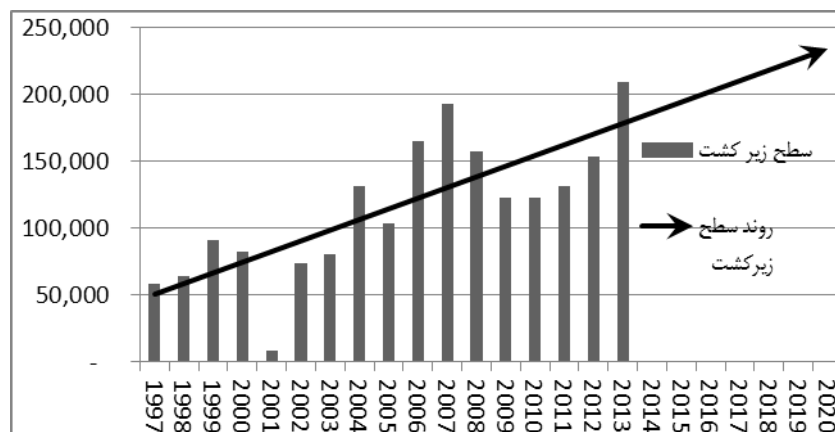
اقتصاد ایران در مسیر توسعه خود نیازمند نیروی انسانی خلاق و مولد است. بر اساس ادبیات نوین توسعه اقتصاد، سرمایه های انسانی و اجتماعی ارکان توسعه اقتصادی می باشند. شیوع مصرف مواد مخدر صرف نظر از هزینه های مستقیم آن، به دلیل تخدیری که در نیروهای انسانی ایجاد می کند از یک سو و به دلیل ضربه به نهادهای اجتماعی کشور از سوی دیگر، هزینه های غیرمستقیم قابل توجهی در مسیر توسعه کشور ایران ایجاد می کند. همسایگی با مهمترین تولید کنندگان مواد مخدر جهان باعث می شود شرایط مواد مخدر در کشور ویژه و منحصر به فرد باشد. مقوله مواد مخدر بر ابعاد مختلفی از اقتصاد کشور تاثیر می گذارد. این تاثیر در حوزه دولت، سلامت، زندگی خصوصی و شرایط اجتماعی، بازار کار به طور مستقیم و غیرمستقیم دیده می شود. همچنین گردش مالی و ترانزیت آن از کشور نیز مقوله پیچیده دیگری است. در عین حال این بخشها به شکل یک کلاف تودرتو روابطی در هم تنیده دارند و جزیی نگری در باز کردن این کلاف می تواند بی فایده و حتی خسارت بار باشد.

گسترش کشت و عرضه افغانستان

مصرف و اعتیاد به مواد مخدر و روانگردانها مقوله ای است که به دلیل نگاه اجتماعی به آن به سختی می توان آمار متقنی از میزان شیوع آن یافت. اما آمارهای در دسترس موید این مساله است که شیوع مواد مخدر در ایران به بالا است. بر اساس آخرین گزارش شیوع شناسی کشوری در سال ۱۳۹۴ میزان شیوع مصرف مواد (شامل مخدرها، مواد صنعتی و خانواده حشیش) در سال گذشته ۵٫۴ درصد جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال بوده است.^۱ گزارشهای جهانی نیز شرایط شیوع مواد مخدر در کشور را بالا نشان می دهد و ایران در اکثر گزارش ها یکی از ۱۰ کشور اول از نظر درجه شیوع مواد مخدر است. صرف نظر از مذاقه در آمارهای جهانی در خصوص درجه شیوع مواد مخدر در ایران و سایر کشورهای جهان، واقعیت قرار داشتن ایران در همسایگی افغانستان که بر اساس آمار دفتر مواد و جرایم سازمان ملل UNODC در سال ۲۰۱۴ از ۲۹۷ هزار هکتار سطح زیر کشت خشخاش در جهان، ۲۰۹ هزار هکتار را در خود جای داده است، و در تولید حشیش نیز از مراکز عمده محسوب می شود، موید بزرگ بودن ابعاد مساله مواد مخدر در این منطقه و به تبع آن در ایران می باشد. این مساله با توجه به روند رو به رشد سطح زیر کشت و به دنبال آن تولید در افغانستان که در شکل ۱ قابل مشاهده است به معنی احتمال فزاینده ابعاد مشکل مواد مخدر در کشورمان خواهد بود. **سطح زیر کشت در افغانستان به طور متوسط هر سال ۲۰ درصد در خلال سالهای گذشته افزایش داشته است.**

^۱ پیمایش ملی خانوار در مورد شیوع مصرف مواد مخدر و روانگردانها در جمعیت عمومی کشور، (۱۵ تا ۶۵ سال)، ستاد مبارزه با مواد مخدر، اداره کل تحقیقات و آموزش، ۱۳۹۴

^۲ WORLD DRUG REPORT 2014

شکل ۱ سطح زیر کشت مزارع خشخاش در افغانستان به هکتار و وضعیت در صورت ادامه روند

منبع: 1997-2002: UNODC; since 2003: National Illicit Crop Monitoring System supported by UNODC.

ضرورت درک ابعاد خسارت

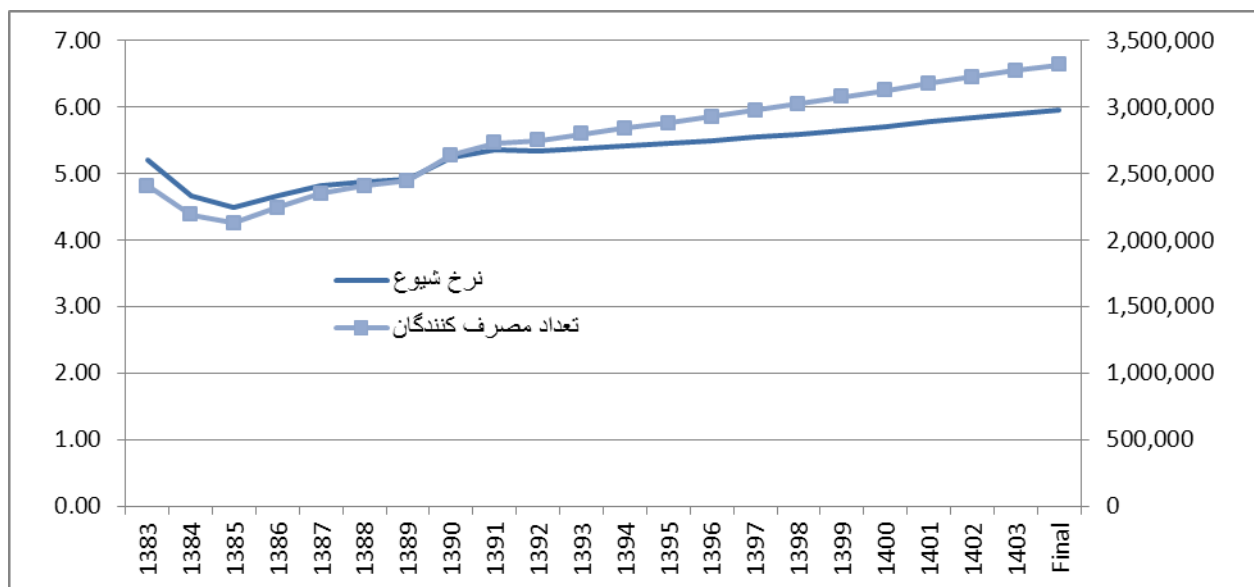
اقتصاد مواد مخدر به عنوان بخش مهمی از اقتصاد زیرزمینی، فعالیتهای مشروع و مولد اقتصادی را هم به طور مستقیم و هم به طور غیرمستقیم تحت تاثیر قرار می دهد. از یک سو منابع مالی در گردش در این حوزه باعث ایجاد منابع قدرت پنهان در اقتصاد می شود و حتی می تواند عملکردهای کلان اقتصادی کشور را در مدیریت بازارهای اقتصادی تحت تاثیر قرار دهد. از سوی دیگر شیوع گسترده استفاده از مواد مخدر در کشور با تحت تاثیر قرار دادن بهره وری نیروی انسانی و هزینه های جانبی مترتب بر جامعه در اثر آن، عملاً مانعی بر سر راه حرکت بالنده اقتصاد کشور در مسیر دستیابی به اهداف چشم انداز اقتصادی می شود. علاوه بر این ها، رابطه مثبتی بین میزان جرم و جنایت و درجه شیوع مواد مخدر مشاهده می شود که همه این موارد هزینه هایی است که بخش رسمی اقتصاد باید بپذیرد.

در مدیریت و کنترل منطقی هر مساله خسارت زایی، گام اول شناخت دقیق از ابعاد خسارت است. چون بدون درک درست از میزان آسیب ها و هزینه هایی که شیوع مواد مخدر در کشور دارد، اندازه و جهت سیاستهای کنترلی، به درستی طراحی نخواهد شد. مرحله دوم پس از شناخت، بررسی تاثیر احتمالی سیاستهای طراحی شده و بازخوردهای هر سیاست است. نکته مهم دیگر این است که آسیب ها، تبعات و هزینه های مرتبط به شیوع مواد مخدر در اقتصاد کشور ویژگی بلندمدت و پویا دارد. بسیاری از آثار و تبعات شیوع مواد مخدر در کشور نه در کوتاه مدت، بلکه در میان مدت و بلندمدت بروز می یابد و برخی از تاثیرات و تبعات با تاخیر بروز می یابد. روند پیامدهای آن نیز خطی و یکنواخت نیست. بنابراین نمی توان با نگاه ایستا و خطی به این مقوله نگریت.

به دلیل ماهیت سیستمی و چندبعدی مساله مواد مخدر نگرش جزء نگرانه در شناخت و مدیریت مساله نمی تواند برای سیاستگذاران این حوزه راهگشا باشد. به همین دلیل در این طرح شناخت سیستمی و پویای مقوله مواد مخدر مد نظر قرار گرفت.

ابعاد خسارت و روند در صورت ادامه مسیر

بر اساس شبیه سازی های الگوی طراحی شده از اقتصاد مواد مخدر میزان گردش مالی مستقیم مواد مخدر در سال ۱۳۹۴ حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان بوده است. اما اگر هزینه های غیرمستقیم ناشی از مواد مخدر در اقتصاد کشور نیز در نظر گرفته شود میزان خسارت اقتصادی بالغ بر ۱۵۰ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۹۴ بوده است که این رقم در سال ۱۳۹۴ معادل ۱۳,۴ درصد تولید ناخالص داخلی کشور بوده است. علاوه بر این مقایسه هزینه های مواد مخدر در سال ۱۳۸۳ با سال ۱۳۹۴ نشان می دهد جمع هزینه های مقوله مواد مخدر در کشور در خلال ۱۲ سال بیش از ۱۵ برابر شده است که موید ۱۴۰۰ درصد رشد در این هزینه ها است! هر چند تورم باعث بزرگنمایی این ارقام در طول زمان می شود ولی به طور حتم چنین رشدی فراتر از تنها افزایش قیمت است و نشان از گسترش ریشه اعتیاد و آسیب رسانی جدی آن به ساختار اقتصاد کشور است. شبیه سازی ها موید این مطلب است که هر چند شتاب گسترش اعتیاد از سال ۱۳۹۱ کاهش یافته است ولی در صورت ادامه روند موجود شیوع مواد مخدر در کشور گسترش می یابد و از درجه شیوع ۵,۴ درصدی در جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال در سال ۱۳۹۴ به ۵,۹۵ درصد در افق ۱۴۰۴ خواهد رسید.

شکل ۲ پیش بینی تعداد معتادان (نفر-محور راست) و نرخ شیوع اعتیاد (درصد-محور چپ)

دلایل و اثرات توسعه گردش مالی زیرزمینی در ایران

هر چند در آمارهای رسمی عملکرد اقتصاد زیرزمینی محاسبه نمی شود اما عملکرد این بخشها در عملکرد کلی اقتصاد موثر هستند و عملکرد بخشهای شفاف و ملموس اقتصادی را نیز تحت تاثیر قرار می دهند. بنابراین نمی توان نسبت به وضعیت آن بی تفاوت بود و متولیان مدیریت اقتصادی باید مکانیزم هایی برای اندازه گیری و پایش عملکرد آن طراحی نمایند. به خصوص اینکه بخشهای زیر زمینی اقتصاد از طریق فرایندهای پولشویی کانالهای رسمی برای ورود به عرصه اقتصاد رسمی می یابند. برخی از اثرات اساسی پولشویی بر اساس ادبیات نظری چنین است:

- باعث از بین بردن منافع مشروع می شود.
- بنیان بازارهای مالی را آسیب پذیر می کند.
- کنترل سیاستهای اقتصادی را مشکل تر می کند.
- باعث تخریب اقتصاد و بی ثباتی آن می شود.
- باعث کاهش درآمدهای مالیاتی دولت می شود.
- باعث تهدیدهای جدی و امنیتی برای تلاشهای بخش خصوصی و توسعه خصوصی سازی می شود.
- ریسک اعتباری را بیشتر می کند.
- باعث افزایش هزینه های اجتماعی برای جوامع می شود.

فعالیت در حوزه مواد مخدر علاوه بر همه موارد فوق به دلیل تخدیر نیروی انسانی کشور و ایجاد نقصان شدید در بهره وری آنها در طول زمان، عملاً یکی از پایه ای ترین عوامل تولید کشور را نیز دچار فرسایش جدی می نماید. زمینه شکل گیری گردش مالی زیرزمینی به دلایلی در ایران بالا است. که از آن جمله :

حجم عمده ی قاچاق کالا در ایران: قاچاق کالا یکی از مسائل مهم اقتصاد زیرزمینی در کشور است. به علت ضعف مقررات بازرگانی و نهادهای اجرایی بسیاری از اقلام مورد نیاز جامعه به صورت قاچاق وارد ایران می شوند، گردش مالی قاچاق زمینه لازم برای پولشویی مواد مخدر را نیز فراهم می کند.

استفاده ی عمده از حواله در ایران: یکی از اجزاء اقتصاد ایران، استفاده وسیع از ابزاری به نام ”حواله“ است. حواله یکی از راههای انتقال پول در داخل و خارج از کشور است که به موازات بانکها کار نقل و انتقال وجوه را به سهولت بیشتر در زمان کمتری انجام می دهد. از آنجائی که نقل و انتقالات پول از طریق حواله همیشه غیرقانونی نیست، لذا در سطح بین المللی،

حواله می‌تواند اصطلاحاً "سفید" یا "سیاه" باشد. حواله سیاه برای مقاصد غیرقانونی و عمدتاً برای اهداف پولشوئی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مؤسسات اعتباری خارج از نظارت بانک مرکزی: مؤسسات اعتباری خارج از نظارت بانک مرکزی در سال‌های اخیر رشد چشمگیری در سراسر کشور داشته‌اند. این صندوق‌ها بدون اینکه نظارتی توسط بانک مرکزی و هر نهاد دیگری در مسائل مالی آنها صورت گیرد، به فعالیت مشغول‌اند و سیاستهای پولی و مالی دولت را متأثر می‌کنند جدای از سایر بحران‌هایی که می‌تواند از طریق این صندوق‌ها به وجود آید، این صندوق‌ها می‌تواند به عنوان مفری امن برای پولشویان تبدیل شوند، به طوری که مجرمان با قاچاق کالا و مواد مخدر و فساد اداری و مالی درآمدهایی کسب کنند و بدون هیچ‌گونه دغدغه‌ای این درآمدها را در بازار به صورت قانونی تطهیر کنند و فعالیت مجرمانه خود را گسترش دهند. از سوی دیگر، از آنجا که افراد پولشو فقط به دنبال تطهیر اموال خود هستند، با ورود و خروج ناگهانی حجم عظیمی از سرمایه، روند فعالیت صندوق را با اختلال مواجه می‌کنند و خودبه‌خود این صندوق‌ها به سمت ورشکستگی پیش خواهد رفت.

گسترش مناطق آزاد تجاری: یکی از روش‌های تطهیر درآمدهای مجرمانه سرمایه‌گذاری در فعالیتهای تجاری-اقتصادی مشروع و قانونی است، لذا بعید نیست که پولشویان حرفه‌ای برای تطهیر درآمدهای ناشی از جرم مبادرت به سرمایه‌گذاری در مناطق آزاد تجاری ایران نمایند. به ویژه این که اشتیاق به جذب سرمایه، هرگونه پژوهش در مورد منشا این سرمایه‌ها را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.

عدم ثبت معاملات اموال غیرمنقول: به دلیل کمبودهای موجود در ثبت و انتقال اموال غیرمنقول، متعددترین و سهل‌ترین زمینه برای تطهیر پول و معاملات اموال غیرمنقول فراهم است. عدم امکان دسترسی به اطلاعات دارایی غیرمنقول افراد، وجود راه‌های قانونی برای ثبت و اثبات معاملات غیررسمی دیوان‌سالاری و موانع متعدد تنظیم اسناد و نرخ بالای حق‌الثبت عمده ایراداتی است که شرایط سهل و قابلیت اختفا را برای جرم تطهیر پول فراهم می‌آورد. نداشتن کد ملی برای افراد تا دهه اخیر گواه این مدعاست یعنی پولشویان به راحتی می‌توانستند به بازگشایی حسابهای بانکی جعلی پرداخته و به راحتی اقدام به شستشو نمایند.

عدم نظارت موثر بر جریان پولی کشور: یکی از علل افزایش حجم پولشویی افزایش بدون برنامه در حجم نقدینگی است. چنانچه افزایش نقدینگی اسمی در سال‌های اخیر بیش از نیاز بخش‌های اقتصادی باشد بعید نیست که این نقدینگی به سمت گسترش اقتصاد زیرزمینی و پول‌های کثیف هدایت شوند.

برآورد حجم گردش مالی مواد مخدر در ایران:

بر اساس میزان مصرف معتادان از هر ماده مخدر که در طرح ملی شیوع شناسی مصرف مواد مخدر در میان شهروندان جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴) به دست آمده است، میزان گردش مالی ناشی از مواد مخدر در اقتصاد کشور محاسبه برای سال ۱۳۹۴ محاسبه شده است که ارقام آن در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱ برآورد حجم معاملات مواد مخدر از طریق تعداد مصرف کنندگان در سال گذشته

نوع ماده	درصد مصرف معتادان از هر ماده	تعداد معتادان در سال ۱۳۹۴ (نفر)	میزان مصرف سالانه هر فرد (کیلوگرم)	قیمت عمده فروشی هر کیلوگرم سال ۹۴(تومان)	درآمد ناشی از فروش مواد مخدر (میلیون تومان)	درآمد در دسترس برای شستشو (میلیون تومان)
تریاک	۵۳,۲	۱,۴۹۱,۰۹۰	۰,۹۱۲۵	۲,۴۰۰,۰۰۰	۳,۲۶۵,۴۸۶	۲,۶۱۲,۳۸۹
شیشه	۸,۱	۲۲۷,۰۲۷	۰,۲۹۲	۴۴,۰۰۰,۰۰۰	۲,۹۱۶,۸۴۰	۲,۳۳۳,۴۷۲
هروئین و کراک	۱۱,۲	۳۱۳,۹۱۴	۰,۶۵۷	۱۷,۲۲۲,۰۰۰	۳,۵۵۱,۸۸۷	۲,۸۴۱,۵۰۹
حشیش و مشتقات	۱۱,۹	۳۳۳,۵۳۳	۰,۲۹۲	۱,۴۲۰,۰۰۰	۱۳۸,۲۹۶	۱۱۰,۶۳۷
شیره و سوخته	۱۳,۶	۳۸۱,۱۸۱	۰,۸۷۶	۴۸۰,۰۰۰	۱,۶۰۲,۷۸۹	۱,۲۸۲,۲۳۱
کل	۹۸	۲,۷۴۶,۷۴۴			۱۱,۴۷۵,۲۹۸	۹,۱۸۰,۲۳۹

توضیح ۱: سایر مصرف کنندگان با درصدهای کم در محاسبه لحاظ نشده اند. به همین دلیل جمع مصرف کنندگان از مقادیر طرح شیوع شناسی سال ۱۳۹۴ کمتر است و سرجمع درصد مصرف کنندگان ۹۸ درصد بوده است. در مدل دینامیکی و نتایج ارایه شده در فصل آخر این ارقام تعدیل شده است.

توضیح ۲: گردش مالی ناشی از مصرف کنندگان تفننی به محاسبات اضافه نشده است و در فصل آخر در قالب مدل دینامیکی این ارقام اضافه می شود.

توضیح ۳: به دلیل نبود اطلاعات مستند، قیمت شیره و سوخته ۲ برابر قیمت تریاک فرض شده است.

منبع: محاسبات محقق بر اساس طرح ملی شیوع شناسی کشوری ۱۳۹۴

بر اساس مطالعات واکر (۱۹۹۵) بر پایه‌ی فرضیات روانشناختی و جامعه شناختی ۸۰٪ از درآمد بدست آمده از مواد مخدر قابل شستشو در داخل کشور ایران خواهد بود و مابقی احتمالا به عنوان پولشویی صادرشونده در کشورهای دیگر شسته می‌شود به عبارتی گردش صادر شونده یا ترانزیتی منافع ناشی از مواد مخدر است. در نتیجه ۹,۱۸ هزار میلیارد تومان درآمد ناشی از تجارت مواد مخدر در سال ۱۳۹۴ شستشو داده شده است. این عدد از حاصلضرب ستون تعداد مصرف کنندگان هر ماده، در میزان مصرف سالانه و قیمت عمده فروشی و ضریب ۰,۸ بدست آمده است. در البته اگر چنانچه همه‌ی درآمدهای ناشی از قاچاق مواد مخدر در حال گردش در درون کشور در نظر گرفته شود میزان پتانسیل پولشویی تقریبا معادل ۱۱,۵ هزار میلیارد تومان خواهد بود.

نکته ای که قابل ذکر است این است که محاسبات فوق در سطح قیمت عمده فروشی حاصل شده است. در واقع گردش مالی در سطح قاچاقچیان عمده را نشان می دهد. اگر فرض شود قیمت خرده فروشی در کشور سه برابر قیمت عمده فروشی باشد کل گردش مالی مواد مخدر بیش از ۳۴ هزار میلیارد تومان (۱۱,۵ هزار میلیارد تومان ضربدر ۳) خواهد بود.

تقاضای مواد مخدر و عوامل موثر بر آن

یکی از مباحثی که همواره در اقتصاد مواد مخدر مورد بحث بوده، بررسی رفتار مصرف کننده است. همانطور که می دانیم اقتصاد علم تصمیم گیری است. در نظریه اقتصاد خرد همه قوانین بر پایه اصل انتخاب مصرف کننده بنا شده است. حال آنکه ما در حال بررسی کالایی هستیم که در مورد توانایی مصرف کننده آن برای تصمیم گیری ابهام وجود دارد. اینطور احساس می شود که مصرف کنندگان مواد مخدر در خرید و استفاده از آن، متفاوت از مصرف کنندگان سایر کالاها رفتار می کنند. گاهی گفته می شود که مصرف کننده، با هر قیمتی حاضر به خرید ماده مخدر است. در بررسی صورت گرفته عواملی از قبیل قیمت ماده مخدر، قیمت کالاهای مرتبط، درآمد، اشتغال، اطلاعات، تحصیلات، داشتن سابقه حبس، داشتن سابقه اعتیاد در خانواده، ویژگی های روانشناختی و حالات روحی، میزان گرایشات مذهبی فرد، محل جغرافیایی، سن، جنسیت، اثر تلورانس و میزان در دسترس بودن ماده مخدر در تقاضای مواد موثر است.

شبیه سازی کل خسارت ناشی از مواد مخدر در اقتصاد

هر چند شاید به نظر برسد هزینه مواد مخدر تنها خرید و مصرف آن باشد اما شبیه سازی ها نشان داد که حجم خسارت اقتصاد کشور از این مقوله بسیار گسترده است. اگر کل هزینه های شخصی ناشی مخاطرات مواد مخدر برای فرد را در کنار هزینه های اجتماعی و هزینه های دولت را با هزینه نیروی کار از دست رفته کشور در مقوله مواد مخدر با یکدیگر جمع نماییم آمار نگران کننده زیر بروز می یابد که در سال ۱۳۹۴ به تنهایی اقتصاد کشور ۱۵۰ هزار میلیارد تومان خسارت ناشی از این موضوع متحمل شده است. با توجه به اینکه در شبیه سازی حجم گردش پولی در حوزه مواد مخدر در سال ۱۳۹۴ حدود ۳۰ هزار میلیارد تومان بوده است، می توان نتیجه گرفت که ۵ برابر گردش پولی در این حوزه خسارت و هزینه اقتصادی برای کشور پدید می آید.

اگر مسیر به روند خود ادامه دهد میزان خسارات اقتصادی کشور در سال ۱۴۰۴ به بیش از ۶۴۳ هزار میلیارد تومان می رسد. سوالی که در مقابل این ارقام قرار می گیرد این است که در مقابل این حجم از

خسارت مستقیم و غیرمستقیم مواد مخدر به اقتصاد کشور آیا بودجه و برنامه متناسبی در این حوزه عملیاتی شده است؟

جدول ۲ شبیه سازی کل خسارت مستقیم و غیرمستقیم کشور از اقتصاد مواد مخدر، ارقام میلیارد ریال

سال	هزینه شخصی	هزینه اجتماعی	هزینه دولت	هزینه نیروی کار	جمع کل هزینه ها
۱۳۸۳	۱۷۵،۶۲۰	۷۴،۲۵۴	۱۳،۰۸۰	۲۸،۳۷۵	۲۹۱،۳۲۹
۱۳۸۴	۱۷۲،۵۷۲	۷۰،۶۵۸	۱۲،۴۲۵	۲۷،۵۳۴	۲۸۳،۱۸۹
۱۳۸۵	۱۳۳،۱۹۸	۸۰،۲۹۶	۱۶،۶۸۹	۳۲،۶۷۱	۲۶۲،۸۵۴
۱۳۸۶	۸۱،۰۶۴	۹۶،۴۷۸	۲۲،۵۳۲	۴۰،۲۹۴	۲۴۰،۳۶۸
۱۳۸۷	۸۰،۷۸۳	۱۱۸،۸۴۸	۲۶،۲۳۱	۴۹،۵۶۳	۲۷۵،۴۲۵
۱۳۸۸	۱۱۶،۹۷۱	۱۵۴،۰۳۲	۳۲،۰۴۰	۶۴،۴۹۸	۳۶۷،۵۴۱
۱۳۸۹	۲۱۲،۶۰۷	۱۷۰،۶۵۵	۲۸،۲۲۰	۷۰،۱۲۲	۴۸۱،۶۰۴
۱۳۹۰	۳۰۱،۸۸۰	۲۱۴،۹۱۵	۴۲،۶۰۱	۹۲،۶۷۰	۶۵۲،۰۶۶
۱۳۹۱	۲۶۳،۲۶۷	۲۸۲،۸۸۱	۵۸،۴۶۴	۱۲۶،۴۶۱	۷۳۱،۰۷۳
۱۳۹۲	۳۶۲،۰۹۲	۳۸۲،۷۹۰	۸۰،۶۳۵	۱۷۴،۱۱۲	۹۹۹،۶۲۹
۱۳۹۳	۴۱۴،۴۵۵	۵۲۸،۴۰۸	۱۱۲،۴۰۲	۲۴۲،۳۱۶	۱،۲۹۷،۵۸۱
۱۳۹۴	۴۵۶،۸۳۰	۶۲۲،۰۲۰	۱۳۳،۶۸۵	۲۸۷،۳۹۱	۱،۴۹۹،۹۲۶
۱۳۹۵	۵۰۴،۵۶۵	۷۲۹،۵۸۶	۱۵۷،۸۲۳	۳۳۹،۱۳۷	۱،۷۳۱،۱۱۱
۱۳۹۶	۵۵۹،۳۸۲	۸۵۴،۸۲۴	۱۸۵،۹۹۴	۳۹۹،۳۲۸	۱،۹۹۹،۵۲۸
۱۳۹۷	۶۲۱،۴۲۰	۱،۰۰۰،۸۲۳	۲۱۸،۷۴۵	۴۶۹،۵۵۶	۲،۳۱۰،۵۴۴
۱۳۹۸	۶۹۲،۳۷۱	۱،۱۷۰،۹۴۶	۲۵۶،۹۵۱	۵۵۱،۵۰۷	۲،۶۷۱،۷۷۵
۱۳۹۹	۷۷۴،۰۰۵	۱،۳۶۹،۰۱۸	۳۰۱،۵۶۹	۶۴۷،۰۸۱	۳،۰۹۱،۶۷۳
۱۴۰۰	۸۶۷،۱۴۰	۱،۵۹۹،۴۴۱	۳۵۳،۴۶۸	۷۵۸،۴۵۲	۳،۵۷۸،۵۰۱
۱۴۰۱	۹۷۳،۶۶۶	۱،۸۶۷،۲۹۸	۴۱۳،۸۲۴	۸۸۸،۱۲۴	۴،۱۴۲،۹۱۲
۱۴۰۲	۱،۰۹۵،۹۱۲	۲،۱۷۸،۴۵۱	۴۸۴،۰۲۲	۱،۰۳۸،۹۸۳	۴،۷۹۷،۳۶۸
۱۴۰۳	۱،۲۳۵،۷۹۰	۲،۵۳۹،۶۵۸	۵۶۵،۵۰۹	۱،۲۱۴،۳۴۹	۵،۵۵۵،۳۰۶
Final	۱،۳۹۵،۵۶۵	۲،۹۵۸،۶۹۹	۶۵۹،۹۶۵	۱،۴۱۸،۰۴۷	۶،۴۳۲،۲۷۶

منبع: مدل دینامیکی مواد مخدر

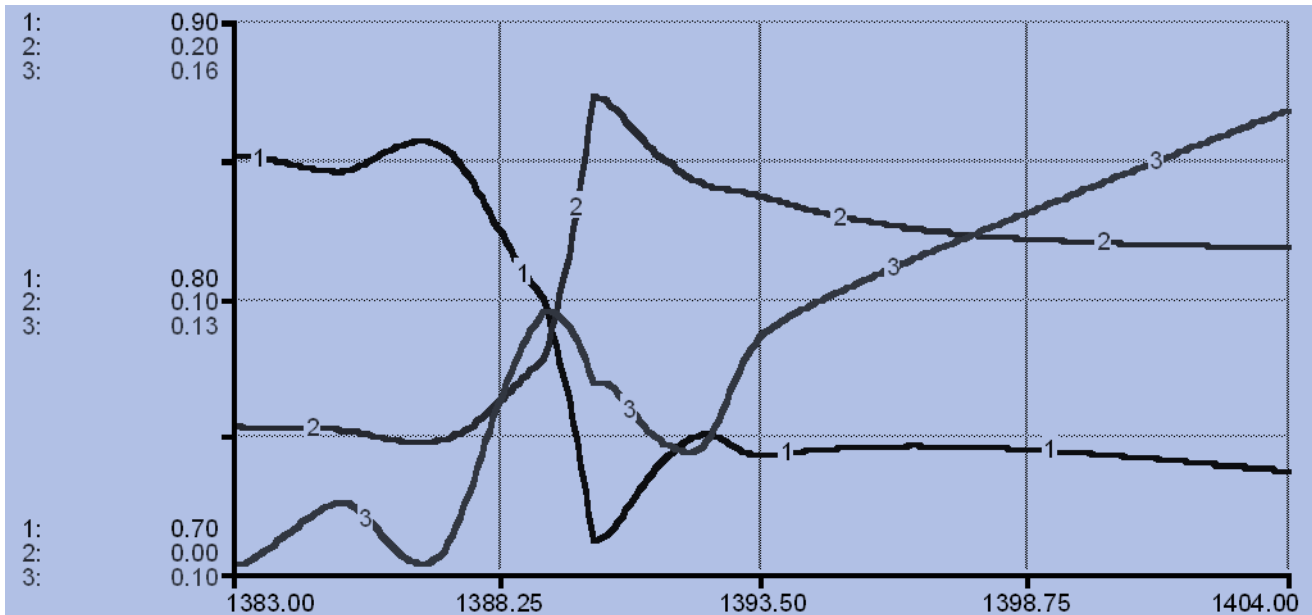
نتیجه مهم دیگری که از شبیه سازی مدل حاصل شده است این است که مدل عود مصرف در مواد مخدر وجود دارد و کاهش سهم یک ماده در مصرف نباید باعث شود کلیه توجهات به سایر مواد پرمصرف معطوف شود. به عبارت دیگر اگر تمرکز بر روی یک ماده صورت گیرد به دلیل ایجاد زمینه فراموشی تبعات ماده کم مصرف برای جامعه زمینه تبلیغات و تمرکز بر روی ماده جدید در اقتصاد پدید می آید. نمودار زیر که نوسانات سهم مصرف مواد مخدر ۳ گانه را نشان می دهد حاکی از این است که کاهش سهم مصرف یک ماده با افزایش سهم مصرف سایر مواد جبران می شود و مبارزه با مواد

مخدر باید به طور همزمان و جامع صورت گیرد. به عبارت دیگر مواد کم مصرف نباید در تبلیغات و ترویج و آگاهی رسانی به جامعه فراموش شود و خطرات آنها باید همواره برای گروه مصرف کننده بارز شود.

۱- سهم اعتیاد تریاک و هرویین

۲- سهم اعتیاد شیشه و اکستازی

۳- سهم اعتیاد حشیش و مشتقات

شکل ۳ افول و ظهور انواع مواد مخدر تا افق ۱۴۰۴

منبع: مدل دینامیکی اقتصاد مواد مخدر

ارزیابی سیاستها

چرا تمرکز بر سیاست مبارزه با عرضه ناکارآمد بوده است؟

مسئله، جمهوری اسلامی در مبارزه با عرضه تمامی تلاش خود را بکار بسته است به طوری که بر اساس اذعان سازمان ملل بیشترین کشفیات مواد در ایران صورت می گیرد. سوال اینجاست که با این کارنامه درخشان در زمینه مبارزه با عرضه چرا نتیجه آن برای جامعه ملموس نیست؟ امر مبارزه با مواد مخدر امری فرابخشی است و همه آحاد جامعه، نهادها و دستگاه ها باید با کمک و تعاون با یکدیگر مبارزه با این معضل اجتماعی را رسالت و مأموریت خود بدانند. هزینه های تحمیلی به جامعه هم تک تک افراد را تحت تاثیر قرار می دهد و متأسفانه مساله مواد مخدر همانند جنگ بین کشورها نیست که افراد با اعلان بی طرفی از اثرات مخرب مواد مخدر که در وهله اول بر فرد مصرف کننده و بعد روی نهاد خانواده و سوم جامعه تاثیر می گذارد، مصون بمانند.

نتیجه مهمی که از مدل دینامیکی اقتصاد مواد مخدر به دست آمده، ضعیف شدن سیاستهای مبارزه با قاچاق مواد مخدر به کشور بعد از بروز مواد مخدر صنعتی تولید داخل است. در واقع این سیاست تنها شکل مشکل را عوض می کند و از یک نوع ماده مخدر وارداتی به نوع دیگری از ماده مخدر عوض می کند و از سوی دیگر به دلیل افزایش قیمت مواد مخدر گردش مالی فعالان حوزه مواد مخدر را به تدریج افزایش می دهد. در واقع سیاست مبارزه با عرضه به طور دینامیک برای دولت هزینه زا است و در عین حال با افزایش هزینه های اجتماعی و فردی به افزایش درآمد بیشتر قاچاقچیان سایر مواد می انجامد و شبکه قاچاق را با افزایش درآمد توانمندتر می سازد.

با کمک مدل چهار سیاست زیر مورد ارزیابی از زوایای مختلف قرار گرفت (لازم به ذکر است مدل قابلیت ارزیابی اثربخشی سیاستهای دیگر را هم دارد و این سیاستها برای ارایه قابلیت های مدل طراحی شده تنها به عنوان نمونه مورد ارزیابی قرار گرفته اند):

- تغییر میزان تولید در افغانستان
- تغییر در نرخ دستگیری قاچاقچیان
- تغییر در بودجه پیشگیری از مصرف
- تغییر در بودجه درمان و بازتوانی معتادان

بر اساس جمع بندی نتایج سیاستها در حوزه های مختلف مشاهده شد سیاستهای سوم و چهارم در عین اینکه ممکن است برای دولت هزینه زا باشد اما برای جامعه و فرد هزینه زا نیست و گردش مالی مواد مخدر را نیز کاهش می دهد یعنی به طور موثر تری ریشه گسترش مواد مخدر در کشور را هدف قرار می دهد. در حالیکه سیاست مبارزه با عرضه هر چند اثرات کوتاه مدت مطلوبی دارد اما هم پر هزینه است و هم در بلندمدت با افزایش گردش مالی و قدرت مالی قاچاقچیان مواد مخدر زمینه ساز گسترش و عود مجدد مواد تولید داخل می شود. در صورت تصمیم به مقابله با عرضه سیاست کاهش تولید در افغانستان اثربخش تر به نظر می رسد.

از سوی دیگر مبارزه با عرضه در کشور بدون کاهش تولید در افغانستان تنها در صورتی مفید واقع می شود که زمینه تسهیل تجارت به اروپا فراهم شده باشد. به عبارت دیگر چون بازار کشورهای حوزه ترانزیت و بازار مقصد اروپا بازارهای رقیب برای قاچاقچیان افغانستان است، همگرایی بین المللی در این حوزه به شدت در سیاستهای مبارزه با عرضه ضروری است. در واقع اگر نهادهای بین المللی در کاهش کشت در افغانستان همگرا نشوند باید درک کنند که این تولید باید در جایی مصرف شود.

طرح اقتصاد مواد مخدر با هدف پاسخگویی به پرسشهایی تدوین شد. هر چند پاسخ به این پرسشها در بخشهای مختلف تحقیق اشاره شده است. در اینجا به طور خلاصه نتایج حاصل شده ارائه می شود.

• هزینه های مستقیم و غیرمستقیم توسعه مصرف و تجارت مواد مخدر برای اقتصاد ایران چه میزان است؟

هزینه شخصی خرید مواد مصرف کنندگان مواد از ۴۳ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۹۴، در افق طرح برابر ۱۲۷ هزار میلیارد تومان برآورد می شود. از طرفی، هزینه های زندانی شدن معتادان متجاهر و خانواده های آنها از ۰,۷۳ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۹۴ به ۲,۴۲ هزار میلیارد تومان در افق طرح می رسد. هزینه های بهداشت و درمان در این دو بازه زمانی به ترتیب ۰,۵۳ و ۲,۷ هزار میلیارد تومان و همچنین هزینه های ترک و بازتوانی توسط مدل، در دو مقطع ۱۳۹۴ و ۱۴۰۴ به ۱,۴ و ۷ هزار میلیارد تومان خواهد بود. در مجموع هزینه کل مرتبط به اشخاص از ۴۶ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۹۴ به بیش از ۱۴۰ هزار میلیارد تومان در سال ۱۴۰۴ خواهد رسید.

عمده هزینه های اجتماعی ناشی از مصرف مواد مخدر در کشور، به دلیل کاهش بهره وری نیروی کار مصرف کننده مواد مخدر و همچنین هزینه فرصت ناشی از بیکاری معتادان و قاچاقچیان مواد مخدر می باشد. علاوه بر آن هزینه های اجتماعی دیگری از قبیل طلاق، سرقت، جرائم سازمان یافته و غیره نیز در کنار کاهش بهره وری و بیکاری فرد معتاد وجود دارد. مجموع این هزینه های مطابق با پیش بینی مدل دینامیکی اقتصاد مواد مخدر از ۶۲ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۹۴ به بیش از ۲۹۶ هزار میلیارد تومان در افق طرح خواهد رسید. این مقوله ای است که در صورت درک آن در لایه های سیاستگذاری کشور، اهمیت مبارزه موثر و فراگیر با مواد مخدر را توجیه می کند و هزینه هایی که در راستای کنترل مصرف مواد مخدر در کشور صورت می گیرد دیگر نه در قالب هزینه بلکه منفعت اقتصادی دیده می شود.

هزینه های دولت در مبارزه با مواد مخدر در سه بخش اصلی در مدل مورد محاسبه قرار گرفته است. هزینه های مبارزه با عرضه، پیشگیری از تقاضا و کاهش درآمدهای مالیاتی. مجموع این هزینه های مطابق با پیش بینی مدل دینامیکی اقتصاد مواد مخدر برابر با ۶۶ هزار میلیارد تومان در افق طرح خواهد بود. این رقم در سال ۱۳۹۴ معادل ۱۳ هزار میلیارد تومان محاسبه شده است.

همانطور که ملاحظه می شود در سال ۱۳۹۴ اقتصاد کشور در مجموع ۱۵۰ هزار میلیارد تومان هزینه از بابت مواد مخدر آسیب دیده است و در مقابل ۴۳ هزار میلیارد تومان هزینه های خرید و مصرف بیش از ۱۰۷ هزار میلیارد تومان نیز با حداقل محاسبات هزینه های غیرمستقیم را تحمل کرده است. هزینه های مواد مخدر در افق طرح برای اقتصاد کشور به ۶۴۳ هزار میلیارد تومان بالغ می شود.

• الگوی مصرف مواد مخدر در کشور چگونه است؟ این الگو آیا ایستا است یا در حال تغییر است؟

خیر. این الگو به شدت در حال تغییر است و دینامیک کاملی دارد و نزول سهم یک ماده با عود دیگری می تواند همراه شود. مطابق پیش بینی مدل دینامیک مواد مخدر، مصرف شیشه بعد از اوجده سالهای ۹۰ و ۹۱ با فرض ثبات سایر شرایط نزولی خواهد بود، اما در هر صورت سهمی نزدیک به ۱۰ درصد از مصرف کنندگان را به شکل پایدار حفظ خواهد

کرد. در مورد مواد اپیویدی که با سهمی همواره بیش از ۷۰ درصد بیشترین سهم مصرف را در اقتصاد کشور حفظ خواهند کرد روند صعودی نخواهد بود. در مقابل مصرف گروه کانابیس و مشتقات در کشور در مسیر صعودی خواهد بود و جایگاه دوم را در میان این سه ماده به خود اختصاص خواهد داد. از داده ها اینطور برمی آید که ایجاد درک عمومی از مخاطرات مصرف که تاثیر بسزایی در جلوگیری از نرخ رشد محبوبیت شیشه، کراک و مواد روان گردان داشته است. البته باید توجه داشت که آگاهی رسانی همواره با تاخیر بر روند مصرف یک ماده تاثیر می گذارد و به همین خاطر هرچه اقدامات انجام شده در این زمینه تخصصی تر و به روز تر باشد، اثر آن سریعتر مشاهده خواهد شد.

بر اساس نتایج شبیه سازی افزایش نسبی محبوبیت مشتقات کانابیس (مانند علف، ماریجوانا، گل و حشیش) که با ورود مواد روان گردان در سالهای اول شبیه سازی کاهش یافته بود، در حال افزایش است. تحلیل دینامیکی سیستم نشان می دهد که این موضوع ناشی از فراموشی افکار عمومی در قبال مخاطرات مصرف این مواد و عرضه مواد مخدر قدیمی با نامهای جدید از سوی قاچاقچیان رخ داده است. برای مثال ماده مخدر گل که سویه ای از ماریجوانای کشور افغانستان است که یکی از ترکیبات ساتیوا ایندیکا بوده و از میزان بالای THC برخوردار است، بجای حشیش در بازار یافت می شود.

از آنجا که بنظر می رسد بازار مواد مخدر در کل دنیا و از جمله ایران هر روز ابعاد گسترده تری به خود می گیرد و هر روز مواد مخدر جدیدی در این بازار عرضه می شوند، لذا همانطور که در سیاستهای کلی نظام نیز آمده است، علاوه بر اهتمام دولت برای جلوگیری از تقاضا، ارتقاء دیپلماسی منطقه ای و بین المللی مرتبط با مواد مخدر برای کاهش سودآوری این بازار نیز امری ضروری بنظر می رسد.

- مواد مخدر مورد استفاده در ایران از چه منابعی عرضه می شود؟

این سوال به شکل کتابخانه ای بررسی شد و مدل دینامیکی تدوین شده در این مورد به کار گرفته نشده است. مطابق بررسی صورت گرفته بخش عمده ای از مواد مخدر بر پایه تریاک و حشیش از کشور افغانستان و پاکستان وارد کشور می شود ولی الگوی تولید محصولات صنعتی بر مبنای عرضه داخلی است.

- ورود این مواد مخدر به ایران از چه راههایی انجام می گیرد؟

این سوال به شکل کتابخانه ای بررسی شده است و گزارشهای سازمان ملل در این خصوص و مطالعات موجود در کتابخانه ستاد مبارزه با مواد، راه های ورود این مواد به کشور را مطابق پاسخ سوال پیشین در مورد مواد بر پایه تریاک و حشیش برونزا و شیشه و سایر مواد ترکیبی و عمدتا درونزا است.

- میزان کشف این مواد در مرز ایران چه نسبتی از کل مواد را شامل می شود؟

بر اساس مطالعات صورت گرفته حداکثر ۱۰ تا ۱۵ درصد مواد مصرفی کشف می شوند و تلاش برای افزایش این نسبت نیز بی فایده خواهد بود. چون بر اساس شبیه سازی مدل با افزایش نسبت کشف

به دلیل افزایش قیمت و در نتیجه سودآوری قاچاق تلاش بیشتری برای ورود صورت می گیرد و تلاش صورت گرفته و هزینه نیروی انتظامی در این خصوص بدون تاثیر پایدار خواهد بود.

• گردش مالی تجارت این مواد به چه میزان است؟

در خصوص میزان پولشویی مواد مخدر در کشور به دلیل نبود داده های قابل اتکاء از شبکه بانکی بر اساس محاسبات منطقی میزان گردش مالی اقتصاد مواد مخدر که وارد اقتصادی ملی می شود محاسبات صورت گرفته است. بر اساس محاسبات واکر یکی از دانشمندان مطرح در اندازه گیری میزان پولشویی ایران کشور مناسبی برای پولشویی وارد شوند نیست. به عبارت دیگر پولشویی تجارت مواد مخدر خارج از مرزهای ایران برای شستشو چندان وارد اقتصاد کشور نمی شود. اما گردش مالی مبادلات درون مرزهای ایران در درون کشور شستشو می شود. با این فرض که درآمد مالی ترانزیت بین المللی در ایران شستشو نمی شود و تنها پولشویی مواد مخدر در حوزه مبادلات داخلی کشور است، محاسبات نشان می دهد که حجم نقدینگی درگیر در حوزه مواد مخدر از ۳۰ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۹۴ به بیش از ۸۸ هزار میلیارد تومان در سال ۱۴۰۴ خواهد رسید.

• چه حجمی از این مواد از کشور ترانزیت و چه سهمی مصرف داخلی می شود؟

اندازه گیری ترانزیت و پولشویی ناشی از مواد مخدر به دلیل نبود داده های متقن در این خصوص از روی محاسبات منطقی در مدل دینامیکی صورت گرفته است. به عبارت دیگر در خصوص اندازه گیری ترانزیت به این صورت عمل شده است که فاکتور جذابیت بازار اروپا که از طریق اختلاف قیمت بین افغانستان و اروپا در نظر گرفته می شود. به همراه تلاش کشورهای اروپایی برای مقابله با مواد مخدر به صورت برونزا در نظر گرفته شده است. اما میزان تولید در افغانستان مقدار مصرف در ایران نیز به شکل درونزا بر روی پتانسیل ترانزیت به بازار اروپا تاثیر می گذارد. بدیهی است هر چه میزان مصرف در ایران مدیریت شود تولیدات کشور افغانستان باید به دنبال بازارهای دورتری برای محصولات خود باشد. این نکته ای است که باید در نظر داشت که به هر حال توسعه مصرف در کشورهای مسیر ترانزیت می تواند از نظر کاهش میزان آسیب پذیری کشورهای اروپایی مطلوب باشد و برعکس.

به هر حال از نتایج شبیه سازی مشاهده می شود در افق طرح در صورت ادامه روند موجود عددی نزدیک به ۳۵۳۰ تن ترانزیت به بازار اروپا وجود خواهد داشت که یا از مسیر ایران و یا سایر مسیرهای ترانزیتی مرتبط به ایران می تواند به سمت کشورهای اروپایی رهسپار شود. البته دسترسی به داده های نیروی انتظامی کشور که در این طرح میسر نشد می تواند در تدقیق ارقام محاسباتی مورد استفاده قرار گیرد. و نکته ای که باید در نظر داشت این است که این ارقام مربوط به محاسبات پایه تریاک است و بدیهی است در مسیرهای ترانزیتی فرمهای فشرده و با ارزش افزوده آن ترانزیت می گردد.

به طور کل به نظر می رسد پتانسیل ترانزیت به اروپا با توجه به مقابله موثر در مقصد ترانزیت و بازار مصرف داخلی روندی نزولی دارد. به عبارت دیگر بازار ایران در صورت عدم معرفی بازاری جدید و جذاب برای تولید کنندگان مواد مخدر می تواند بیشتر در معرض تولیدات افغانستان قرار گیرد و این ضرورت دیپلماسی فعالی را در این خصوص نشان می دهد.

• تطهیر پول ناشی از مواد مخدر توسط آنها از چه راههایی انجام می گیرد؟
راه های پولشویی به طور کامل در فصل دوم اشاره شده است. نکته قابل توجه اینکه با اجرای دقیق تر قانون پولشویی و کاهش سودآوری قاچاق مواد مخدر به ایران از طریق ایجاد ریسک در بهره برداری از درآمد با کاهش جذابیت بازار ایران برای فروش مواد مخدر می توان به طور موثرتری حتی نسبت به مبارزه مرزی و انتظامی با مواد مخدر باعث کاهش درجه شیوع مواد در کشور شد.

• چه روشهایی برای اندازه گیری گردش مالی مواد مخدر در کشور وجود دارد و میزان گردش مالی آن چه میزان است؟

این سوال در بخش پولشویی پاسخ داده شده است.

• چه قوانینی برای جلوگیری از ورود این پولها به داخل کشور وجود دارد؟

قوانین به طور کتابخانه ای بررسی شد.

• مصرف کنندگان مواد مخدر چه اقشاری از جامعه هستند؟

الگوی مصرف به تفکیک سن و جنس و میزان تحصیلات و سایر موارد در طرح شیوع شناسی ۱۳۹۴ به طور جامع ارائه شده است و از تکرار آن در گزارش خودداری شد.

• میزان تقاضای مواد مخدر تا چه حد می باشد و با چه نرخ افزایش یا کاهش می یابد؟

طرف دوم اقتصاد مواد مخدر در کشور، مربوط به مصرف و تقاضای این مواد می باشد. مصرف انواع مواد مخدر در کشور، از حاصلضرب میزان مصرف سرانه هر نوع ماده مخدر در تعداد مصرف کنندگان آن بدست می آید. در نتیجه، با فرض ثبات سایر شرایط و با در نظر گرفتن رشد نرخ شیوع مصرف مواد در کشور تا ۵,۹۵ درصد در افق طرح، میزان مصرف کل مواد مخدر از ۱۷۴۰ تن در سال ۱۳۹۴ به ۲۱۰۰ تن در افق طرح خواهد رسید.

• انجام برنامه های پیشگیرانه تا چه حد در کاهش تقاضا تاثیر گذار بوده است؟

در بخش قبل چهار سناریو بررسی شد و همانطور که مشاهده شد سناریوهای پیشگیرانه تاثیر بیشتری نسبت به سناریوهای مبارزه با عرضه داشتند. از سوی دیگر جلوگیری از پولشویی به عنوان یک سیاست نرم و پیشگیرانه نیز تاثیر قوی تری بر کاهش شیوع نسبت به سیاست های سخت داشت.

در پایان جدول مقایسه ای هزینه های مواد مخدر در اقتصاد کشور بر اساس مطالعه مختاریان در سال ۱۳۸۳ و مطالعه حاضر ارائه شده است. همانطور که ملاحظه می شود ارقام جمع هزینه ها در خلال ۱۲ سال فاصله بین مطالعه ۱۳۸۳ تا مطالعه حاضر بیش از ۱۵ برابر شده است که موید ۱۴۰۰ درصد رشد در این هزینه ها است! هر چند تورم باعث بزرگنمایی این ارقام در طول زمان می شود ولی به طور حتم چنین رشدی فراتر از تنها افزایش قیمت است و نشان از گسترش ریشه اعتیاد و آسیب رسانی جدی آن به ساختار اقتصاد کشور است.

جدول ۳ مقایسه هزینه های مستقیم و غیرمستقیم مواد مخدر در مطالعه مختاریان و مطالعه حاضر، ارقام به میلیارد ریال

سال		مطالعه حاضر	سال	مطالعه مختاریان
۱.۲۷۴.۵۹۰	۴۲۹.۹۷۵	شرح	۱۳۸۳	شرح
۲۶.۶۰۲	۵.۳۴۲	هزینه مستقیم مصرف کنندگان (مصرف مواد)	۴۲.۸۳۴	هزینه مستقیم مصرف کنندگان (مصرف مواد)
۲۴.۱۷۹	۷.۳۷۹	هزینه بهداشت و درمان	۵.۱۹۶	هزینه جنبی مصرف کنندگان (بهداشت و ترک و...)
۷۰.۱۹۴	۱۴.۱۳۵	مخارج زندانیان و خانواده های آنان		
۱۲۰.۹۷۵	۲۶.۸۵۶	هزینه درمان و بازتوانی		
۲.۸۳۸.۰۵۲	۵۹۲.۱۹۸	جمع کل	۲۲.۲۸۵	هزینه غیر مستقیم جامعه (بهره وری و بیکاری و ...)
۱.۴۱۸.۰۴۷	۲۸۷.۳۹۱	کاهش بهره وری و بیکاری		
۴.۲۵۶.۰۹۹	۸۷۹.۵۸۹	ارزش نیروی کار از دست رفته		
۱۲۰.۶۴۷	۲۹.۸۲۲	جمع کل	۵.۳۴۴	هزینه های جنبی جامعه (طلاق و سرقت و)
۱۷۸.۰۵۰	۳۵.۴۲۸	هزینه های جنبی جامعه (طلاق و سرقت و)		
۳۶.۴۱۳	۷.۳۸۸	مقابله با عرضه		
۲۱۴.۴۶۳	۴۲.۸۱۶	کاهش تقاضا	۴.۱۸۶	هزینه مستقیم دولت (مبارزه با عرضه و کاهش تقاضا)
۴۴۵.۵۰۲	۹۰.۸۶۹	جمع کل		
۱.۲۷۴.۵۹۰	۴۲۹.۹۷۵	هزینه غیر مستقیم دولت (کاهش مالیات)		
		محاسبه نشده است.	۶.۷۰۸	هزینه جنبی دولت (پزشکی، حمایتی و بین المللی)
۶.۴۳۲.۲۷۶	۱.۴۹۹.۹۲۷	جمع کل	۹۹.۴۷۲	جمع کل